

Archeologienota

As, Dorpsstraat – Kerkplein Fase 1

Verslag van het landschappelijk bodemonderzoek
PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
2018A277

HAAST

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

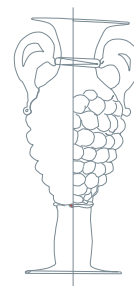
Rik van de Konijnenburg
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018
e-mail: rik@konijnenburg.com

Haast-rapport 2018-12/ wettelijk depot: D/2018/12654/12
verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., WIJNEN, J. en JANSSEN, J., (2018), As, Dorpsstraat – Kerkplein fase 1
Archeologienota – verslag van het landschappelijk bodemonderzoek, HAAST-rapport 2018-12, Bree, D/2018/12654/12

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2018/12654/12

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

COVERFOTO: Bodemprofiel 2 – As Dorpsstraat - Kerkplein

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte	p.3
2. Bouwprogramma	p.6
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek	p.6
4. Assessment van het terrein	p.7
5. Gemotiveerd advies	p.8

1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Projectcode:	2018A277
Naam erkende archeoloog:	Rik van de Konijnenburg
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatiegegevens:	zie gegevens archeologienota: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1329
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	zie gegevens archeologienota: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1329
Kadastergegevens:	zie gegevens archeologienota: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1329
Topografische kaart:	zie gegevens archeologienota: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1329
Alle betrokken actoren:	Rik van de Konijnenburg (erkend archeoloog), Joan Janssen (archeoloog) Jeroen Wijnen (aardkundige), Laagland Archeologie
Betrokken personen buiten het project:	
Contact:	Rik.vandekonijnenburg@telenet.be , 0496 209 018 jeroen.wijnen@laaglandarcheologie.nl

Inplantingsplan proefputten/profielputten projectcode 2018A277, As, Dorpsstraat – Kerkplein, fase 1

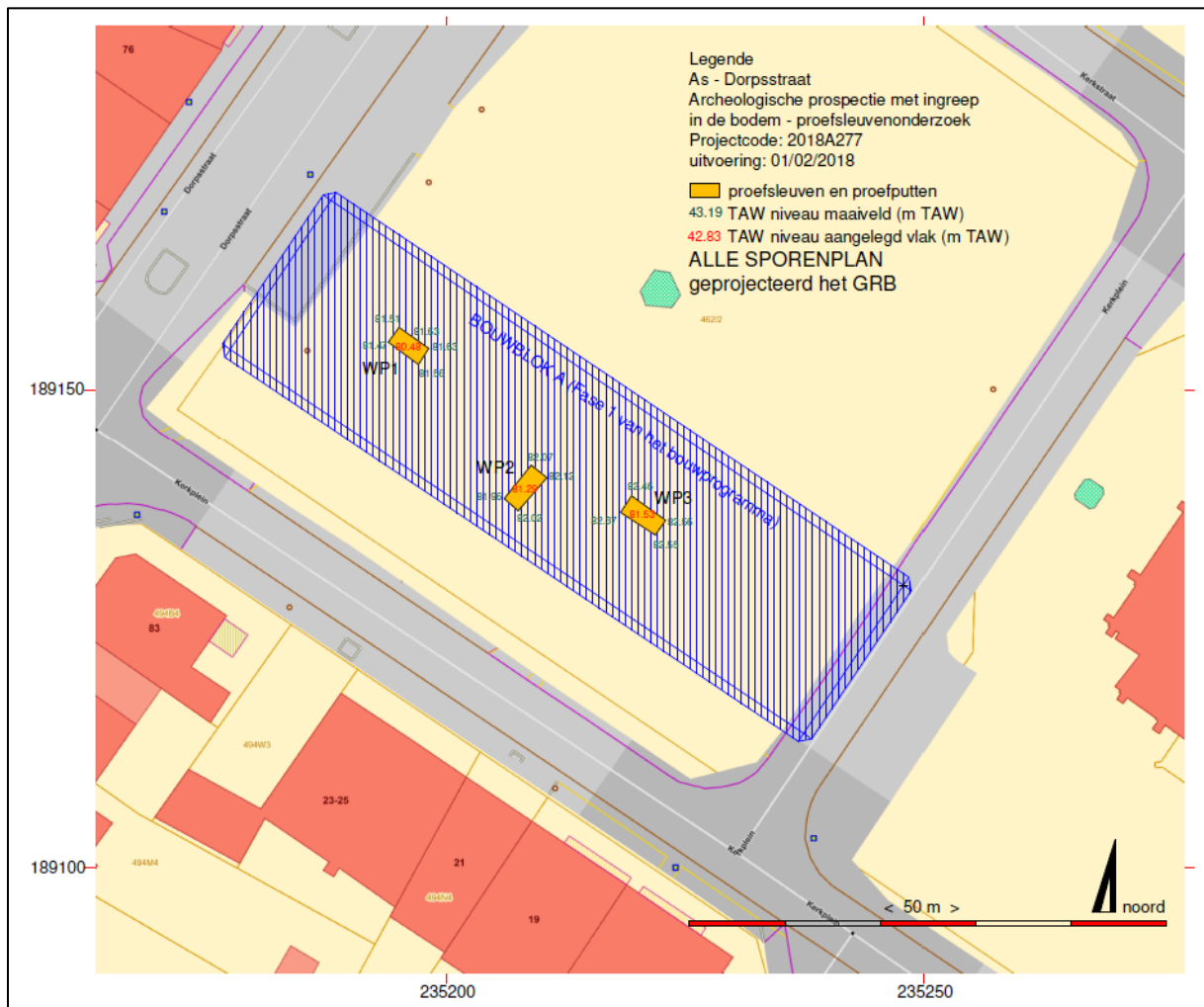
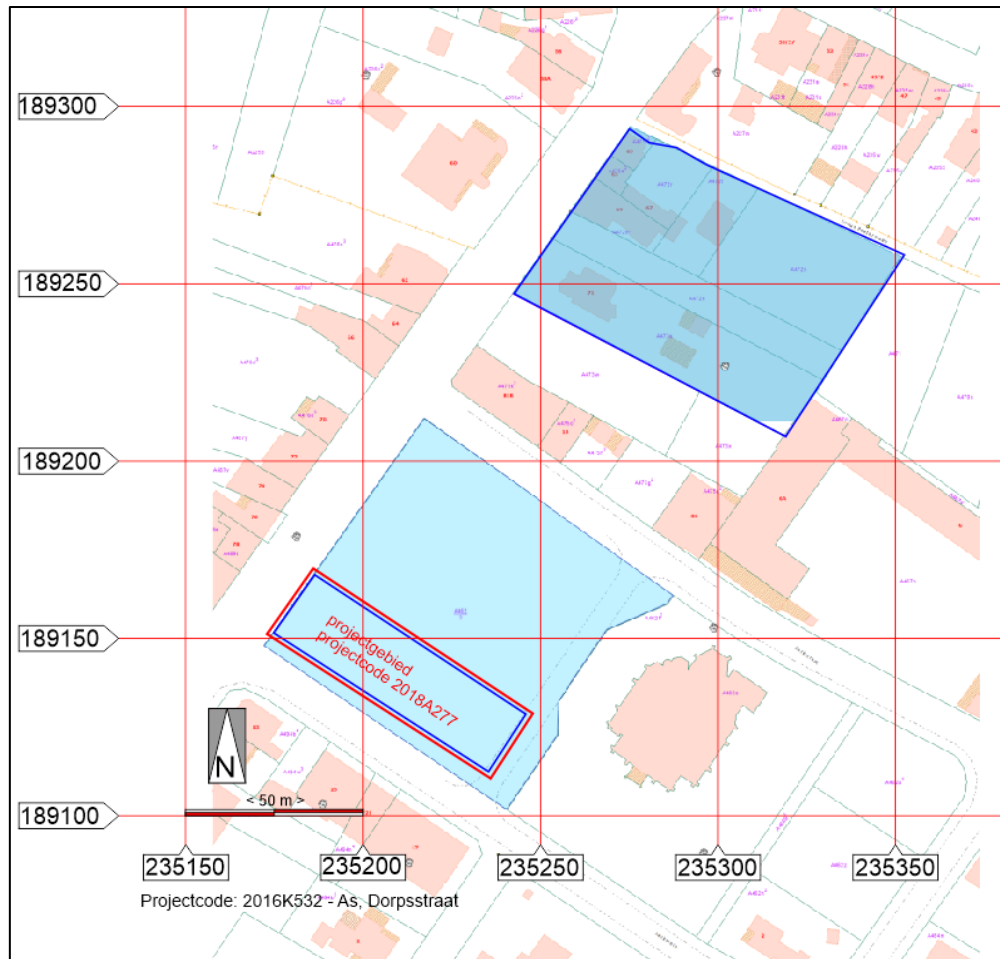

Fig. 1: Situering van de profielputten op het GRB

Kadastrale gegevens en plan met afbakening

Deze nota is het verslag van het landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd op 01/02/2018 te As, Dorpsstraat – Kerkplein, op het kadastrale perceel As, afd 1 Sie A perceel 462/02 (partim).

Afbeelding 2: Kadastraal uittreksel 01/01/2016

Begin- en einddatum van het onderzoek:

Het proefputtenonderzoek ter opmaak van deze nota startte op 1 februari 2018 en werd afgerond op 1 februari 2018, wat betreft het veldwerk.

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed:

Bureauonderzoek,
Geologische dateringen:

Tertiair
Quartair
Holoceen

Geomorfologisch:

vlakte
rivierterras
eolische afzettingen

Bodems:

anthrosol

Bodemgebruik:

akkerland
grasland

Archeologische indicaties:

Losse vondsten

Objecten/materiaal:

Aardewerk of keramiek
Steengoed

Aardewerk/ Vaatwerk

Metaal

Lood

Dateringen:

Romeinse Tijd

Middeleeuwen

Late Middeleeuwen

Nieuwe tijd

2. Bouwprogramma

Cfrt archeologienota ID 1329 :

<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1329>

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek

Afweging noodzaak verder onderzoek

Besluit uit het bureauonderzoek met betrekking tot bouwblok A, perceel De archeologische A 462/02: *De archeologische verwachting mag laag ingeschat worden. Op het terrein, het gedeelte waar blok A zal gebouwd worden is na WOII grondig verstoord geraakt door de aanleg van het Kerkplein met aanplanting van bomen en struiken en aanleg van parkeerplaatsen, die weliswaar buiten het projectgebied vallen.*

Uit de historische kaarten en de geschiedenis van de gemeente As is af te leiden dat heel het projectgebied vlak buiten de Asser dorpskern lag tot ca 1930. De bebouwing binnen het projectgebied en de aanleg van het park aan het Kerkplein zijn maar begonnen na de wijding van de Sint-Theresiakerk in 1932. Geen enkel van de nog binnen het projectgebied overeind staande gebouwen, noch uit foto's van de verdwenen gebouwen, blijkt een bouwstijl ouder dan die periode. De vondstmeldingen in de centraal archeologische inventaris wijzen ook niet direct op grote verwachtingen wat betreft het projectgebied.

We kunnen stellen dat we niet met een verstedelijk gebied te maken hebben, maar met een landelijk gebied gelegen vlak achter, ten zuiden van, een paar oude boerderijtjes, woningen van de oude dorpskern van As.

Het "ongestoorde" deel is beperkt tot de achtertuinen van de woningen in de zone van bouwblok BC; de percelen 472s, en de oostelijke helft van de percelen 472e en 473s. De oppervlakte van dit waarschijnlijk ongestoorde deelgebied bedraagt 23 are en is momenteel moeilijk toegankelijk wat betreft de delen van de percelen 472^e en 473s.

Toch vormden historisch al deze percelen een groter geheel dat deel uitmaakte van het landbouwgebied vlak ten zuiden van de oude woonkern van de gemeente As.

Besluit uit het bureauonderzoek met betrekking tot bouwblok A, perceel De archeologische A 462/02: *De archeologische verwachting mag laag ingeschat worden. Op het terrein, het gedeelte waar blok A zal gebouwd worden is na WOII grondig verstoord geraakt door de aanleg van het Kerkplein met aanplanting van bomen en struiken en aanleg van parkeerplaatsen, die weliswaar buiten het projectgebied vallen.*

Uit de historische kaarten en de geschiedenis van de gemeente As is af te leiden dat heel het projectgebied vlak buiten de Asser dorpskern lag tot ca 1930. De bebouwing binnen het projectgebied en de aanleg van het park aan het Kerkplein zijn maar begonnen na de wijding van de Sint-Theresiakerk in 1932. Geen enkel van de nog binnen het projectgebied overeind staande gebouwen, noch uit foto's van de verdwenen gebouwen,

blijkt een bouwstijl ouder dan die periode. De vondstmeldingen in de centraal archeologische inventaris wijzen ook niet direct op grote verwachtingen wat betreft het projectgebied.

We kunnen stellen dat we niet met een verstedelijk gebied te maken hebben, maar met een landelijk gebied gelegen vlak achter, ten zuiden van, een paar oude boerderijtjes, woningen van de oude dorpskern van As.

Het “ongestoorde” deel is beperkt tot de achtertuinen van de woningen in de zone van bouwblok BC; de percelen 472s, en de oostelijke helft van de percelen 472e en 473s. De oppervlakte van dit waarschijnlijk ongestoorde deelgebied bedraagt 23 are en is momenteel moeilijk toegankelijk wat betreft de delen van de percelen 472^e en 473s.

Toch vormden historisch al deze percelen een groter geheel dat deel uitmaakte van het landbouwgebied vlak ten zuiden van de oude woonkern van de gemeente As.

Onderzoeksstrategie

Het veldwerk, landschappelijk profielputtenonderzoek, werd uitgevoerd door 1 bodemkundige en 1 archeoloog. De resultaten werden door de bodemkundige in een rapport weergegeven dat verwerkt is in dit verslag. Voor de foto's van de profielkolommen werd de projectcode 2018A277 gebruikt.

Gebruikt materiaal

De profielputten werden gegraven met een 17-ton graafmachine met een gladde graafbak van 2 m breedte.

De locatie van de proefputten, samen met de niveaus van het aangelegde vlak werden ingemeten met een ALTUS APS-NR2 gps-toestel met een afwijking horizontaal van 0,5 tot 1 cm en verticaal van 0,8 tot 1,2 cm.

Motivering eventueel afwijkende methodiek

Niet van toepassing

Inbreng specialisten

Jeroen Wijnen van Laaglandarcheologie met een ruime ervaring in bodems in Vlaanderen, met name in de provincies Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant, werd aangetrokken om het bodemonderzoek mee uit te voeren. Hij verzorgde ook het aardkundig verslag dat verwerkt werd in deze archeologienota.

4. Assessment van het terrein

Het aardkundig onderzoek: Algemeen bestaat de ondergrond binnen het onderzoeksgebied uit afzettingen van de Zutendaal Grinden van de Formatie van Zutendaal. De Zutendaal Grinden zijn afgezet in een verwilderd riviersysteem zijn in het Cromeriaan (Midden-

Pleistoceen; 845.000 – 465.000 yr BP).¹ Deze afzettingen bestaan van onder naar boven uit beige, matig grof, matig grindig, matig roestig zand vanaf 95 cm –mv (Profielput 3) en vanaf 20 à 33 geelbruin, lemig, matig grof, matig tot sterk grindige zanden.

In de bovengrond is tot 12 à 29 cm –mv donker grijsbruin, zwak humeus, zeer fijn zand (Ap-horizont) met wat grindstenen en een enkele baksteenspikkel aangetroffen. In profielput 1 ligt deze bouwvoor scherp begrenst op de boven beschreven ondergrond, maar in profielkolom 2 en 3 ligt deze vanaf respectievelijk 33 en 20 cm –mv op een bruine kleurverweringshorizont (Bw-horizont). De Bw-horizont bestaat uit bruin, lemig, matig grof, matig grindig zand. Het uitgangsmateriaal van deze kleurverweringshorizont zijn de Zutendaal Grinden.

Al is de bodemopbouw relatief goed bewaard gebleven, in tenminste de bovenste 95 cm zijn afzettingen van de Zutendaal Grinden zodanig gekleurd (door de lemigheid, oxidatie en/of enige verbruining) dat eventuele sporen niet of vrijwel niet zichtbaar zullen zijn.

In profielkolom 1 is de Bw-horizont geheel verdwenen. Verder valt op dat de grond van de bouwvoor over heel het terrein waarschijnlijk van elders komt omdat het materiaal behoorlijk afwijkt (grootte zandkorrels, grindigheid en lemigheid) van het materiaal in de onderliggende horizonten.

5. Gemotiveerd advies

Op basis van de resultaten van het proefputtenonderzoek kan gesteld dat het terrein vanuit archeologisch oogpunt niet interessant is.

- Algemeen kan gesteld worden dat het terrein helemaal verstoord is door de heraanleg van het Kerkplein in de jaren 1990 – 2000, mogelijk al door de eerste aanleg van het plein na de bouw van de Sint-Theresiakerk in 1930, inwijding in 1932.
- De aangetroffen teelaarde is bovendien meer dan waarschijnlijk aangevoerd omdat het materiaal behoorlijk afwijkt (grootte zandkorrels, grindigheid en lemigheid) van het materiaal in de onderliggende horizonten.
- In profielkolom 1 ontbreekt de Bw-horizont. Vermoedelijk is die weggegraven bij de heraanleg van het Kerkplein in de jaren 1990-2000 of eerder, bij de eerste aanleg van het Kerkplein in de jaren 1930. Dat plein is momenteel een zeer geleidelijk van west naar oost stijgend terrein dat aan de Dorpsstraat zijde quasi op gelijk niveau ligt met het straatniveau. Om die strakke, geleidelijke helling te realiseren is meer dan waarschijnlijk het oorspronkelijke reliëf grondig aangepast.
- Op basis van de waarnemingen gedaan in de drie profielkolommen kunnen geen onverstoorde of weinig verstoorde zones afgebakend worden.

¹ Beerten, 2005; Borremans 2014; Berendsen, 2011.

Advies:

Op basis van de gegevens uit het landschappelijk profielputtenonderzoek kan derhalve besloten worden dat het projectgebied wat betreft fase 1 van het bouwprogramma, bouw Blok A op perceel As 1A462/02 (partim) geen resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering. Het projectgebied kan daarom vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek wat betreft dit gedeelte van het bouwprogramma en gebiedsomschrijving zoals opgenomen in archeologienota ID 1329.

Via dit programma van maatregelen stellen we voor om bij een herziening van de Gebieden Geen Archeologiekarta het projectgebied daarin op te nemen als GGA-gebied

Wat betreft fase 2 van het bouwprogramma zoals vermeld in archeologienota ID 1329 blijft het programma van maatregelen van kracht met betrekking tot de percelen As, afd. 1, sectie A, percelen 475f2, 475e2, 472m, 472r, 472t, 472s, 472e, 473s.